

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 227 • Vychází 21. listopadu 2022

Milí čtenáři,

už před časem jsem v Ďáblíku psal, že přírodě blízká obnova (nejen) po těžbě nerostných surovin se pomalu stává mezi odbornou veřejností mainstreamem. Kdysi se mne jeden novinář ptal, zda bych mu v rámci vyváženosti článku neporadil nějakého biologa, který by se mnou nesouhlasil a prosazoval zemědělské a lesnické rekultivace klasického typu. Bohužel jsem neporadil. Opravdu obtížně byste totiž hledali biologa, který by orodoval za dražší variantu snižující biodiverzitu a likvidující ohrožené druhy živočichů, rostlin i hub.

Dalším úkolem při prosazování přírodě blízké obnovy bylo přesvědčit ostatní subjekty, které se nějak točí kolem rekultivací. Ani tam nenastal větší problém. Těžební firmám je buď v zásadě jedno, jak rekultivují, nebo vidí v přírodních plochách pěkné PR. V nejlepším případě pak těžaři a rekultivátoři opravdu rádi pomáhají břehulím, čolkům a samotářským včelám a těší je, že za nimi v krajině zůstává něco hezkého. I řadový bagrista totiž jednoduše pozná rozdíl mezi vysázenou borovou monokulturou a pískovnou s rozmanitým rostlinstvem, poletujícími vážkami a kvákajícími žábami.

A pak jsme už poněkolkáté seděli na ministerstvu životního prostředí a vysvětlovali, co je zapotřebí udělat pro zrovnoprávnění přírodě blízké obnovy s dalšími typy rekultivací. Tím nevyjádřeným podmětem z předchozí věty myslím zástupce pestré směsice lidí z nevládek, univerzit a ústavů akademie věd, těžebních firem, odborů životního prostředí, správ CHKO a národních parků, muzeí, ale i studenty, amatérské broučkaře, fotografy přírody a další nadšence. Tehdy se nás kolega z ministerstva zeptal, jestli tomu dobře rozumí, že jsme se už prakticky všichni shodli a čeká se jen na to, až něco udělá ministerstvo. A pak přišla konečně první, důležitá, byť jen malá legislativní změna.

Přesvědčit odborníky a úřady je samozřejmě nezbytné, za stejně důležité jsem však vždy považoval, aby změny přijala široká veřejnost. Ani pro profesionály z různých oborů leckdy nebylo jednoduché zpracovat, že už nebudou vysazovat borovičky do řádků, když se to tak vždycky dělalo. Co tomu řeknou ti „obyčejní lidé“, kteří si zvykli do borových monokultur chodit na houby? A tak nezbývalo, než vysvětlovat, vydávat tiskové zprávy, instalovat informační tabule, a vůbec všelijak usilovat o pozornost. A doufat, že jednoho dne...

Letos v říjnu jsem jel brzy ráno na jednání o další rekultivaci pískovny Cep II na Třeboňsku. V autobuse na lince České Budějovice – Suchdol nad Lužnicí jsem byl jediným cestujícím. Řidič se se mnou dal do řeči a chtěl vědět, kam jedu. Když jsem mu řekl, že na Cep II, zatvářil se světaznale a prozradil mi, že cepská pískovna je známá, protože je to ten biotop pro ty vzácné druhy. Někdy prostě drcnete do dominových kostiček a nevíte, kde se zastaví.

Jiří Řehounek

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

České jaderné plány v nestabilních časech.....	str. 4-5
Westinghouse a dukovanský tendr.....	str. 14-15

Ministerstvo průmyslu požaduje omezit práva vlastníků, dotčených obcí i veřejnosti, a nejen pokud jde o jádro

Ministerstvo průmyslu a obchodu navrhuje zrušit standardní způsob povolování stavebních záměrů, pokud se jakkoli vztahují k výrobě energie z jádra. Nově otevřené lomy, výstavba silnic, jaderné elektrárny, vedení vysokého napětí či malé jaderné reaktory), ale třeba také konečné úložiště vysoce radioaktivních odpadů mají být umísťovány do volné krajiny bez řádného projednání. Návrh přitom nerespektuje legislativu EU, kterou je Česká republika vázána. Zelený kruh proto podává v rámci dnes končícího připomínkové řízení zásadní námitky.

Pod záminkou ochrany klimatu navrhuje MPO zrušit při povolování nových jaderných reaktorů a související infrastruktury standardní povolovací procesy. Zrušeno má být posouzení všech kladů a záporů a vypořádání připomínek dotčených subjektů, konkrétně odborníků veřejné správy, samospráv, majitelů pozemků a veřejnosti žijící v místě záměru.

Nejkomplikovanější stavby typu jaderných elektráren, které si zaslouží pečlivé posuzování a vyvažování dopadů, mají být povolovány rychle a bez možnosti návrh kritizovat. Radikálně zjednodušené podmínky povolování se mají týkat také hlubinného úložiště radioaktivních

odpadů, těžby nerostů, výstavby silnic a instalace vedení vysokého napětí. Takové uvolnění pravidel pro povolování je podle ekologických organizací naprosto nepřijatelné a znamená návrat do praxe režimu před rokem 1989.

Návrh mimo jiné předpokládá:

- Zkrácení všech lhůt pro vyjádření, některé mají být pouhých deset dnů
- Zrušení možnosti odvolat se proti povolení
- Automatický souhlas dotčených orgánů, pokud se nevyjádří ve zkrácené lhůtě
- Stanoviska dotčených orgánů nebudou závazná
- Radikální omezení vlastnických práv formou uvalení věcného břemene nebo rozsáhlého vyvlastnění
- Vláda by umožnila umístění záměrů bez ohledu na stanovisko kraje a dotčených obcí

Předložený návrh nerespektuje závazky, které pro Českou republiku vyplývají z předpisů EU a mezinárodních úmluv. Směrnice a nařízení EU nepřipouštějí u staveb zásadně ovlivňujících životní prostředí fikci souhlasu nebo zrušení přezkumu formou odvolání a požadují zachování práva veřejnosti podílet se na rozhodování.

Edvard Sequens, vedoucí energetických projektů Calla - Sdružení pro záchranu prostředí říká: „Pod záminkou energetické bezpečnosti mají složité a rizikové projekty získat ten nejsnazší způsob schvalování. Povolit nový jaderný reaktor má být mnohem jednodušší než povolit výstavbu bytového domu nebo sportoviště, a to bez ohledu na ochranu práv dotčených obyvatel, životního prostředí, nebo třeba

dědictví historie.“

Petra Kolínská z kanceláře Zeleného kruhu upozorňuje: „Záměr otevřít nový lom nebo umístit novou komunikaci k budoucímu jadernému reaktoru bude mít přednost také před územním plánem kraje i dotčených obcí. Záměry pro tzv. „podporu výstavby nízkouhlíkových výroben energie a dalších záměrů podporujících dekarbonizaci hospodářství“ zahrnují velmi širokou paletu projektů a mohou se realizovat na mnoha místech České republiky.“

Jiří Koželouh, vedoucí energetického programu Hnutí DUHA, říká: „Česko zaostalo v obnovitelných zdrojích, a proto potřebuje odstranit bariéry pro jejich rozvoj, aby bylo povolování rychlé, transparentní, a samozřejmě v souladu se zájmy ochrany přírody. Jakkoliv Ministerstvo průmyslu přichází i aktuálně s rozumnými návrhy na rozvoj obnovitelných zdrojů, tyto teze jsou - s prominutím - úlet. Nenapadá mě jiné označení pro vymyšlení, jak odstranit veřejnost a obce z posuzování jaderných reaktorů, které se budou stavět za deset a více let, pokud vůbec. Tím spíše, že na jejich urychlení tento návrh nejspíš vůbec nebude mít vliv.“

Jaroslav Bican, koordinátor energetické kampaně Greenpeace ČR, říká: „Vláda by se měla zaměřit především na to, abychom už konečně dohnali to, co jsme zaspali v obnovitelných zdrojích. Premiér Petr Fiala místo toho upozorňuje, že OZE nejsou stabilní a že pro Česko nejsou tak ideální jako pro jiné země, a ministerstvo průmyslu a obchodu pak dokonce přišlo s návrhem zrušit standardní způsob povolování stavebních záměrů, pokud se jakkoli vztahují k výrobě energie z jádra. Přitom potenciál, který máme v solárních panelech a větrných elektrárnách, zůstává nevyužit.“

Tisková zpráva Zeleného kruhu

Potlesk pro vládu

„Plníme náš závazek a slib z programového prohlášení vlády,“ řekl podle médií na tiskové konferenci k novému stavebnímu zákonu premiér Petr Fiala po jeho schválení ve vládě. Ve stejném programové prohlášení však ministři píšou, že hodlají „podporovat zapojení veřejnosti a její seznámení s investorskými záměry, aniž by to řízení zdržovalo.“ Ministr průmyslu Josef Síkela však předložil návrh, který v příkrém rozporu nejen s programovým prohlášením vlády, ale i s programem, s nímž šlo jeho hnutí do voleb. Zástupci STAN tak už za necelý rok pozapomněli, že navrhovali účast veřejnosti dokonce zlepšit. Jak už určitě víte, vláda návrh přijala. Takže, jak je v českých luzích a hájích zvykem, programové prohlášení platí, jen když se to zrovna hodí. Ministerstvo životního prostředí vydalo tiskovou zprávu, že nesouhlasí a během projednávání bylo a stále ještě je v podstatě bez ministra.

Proti se ještě před projednáváním postavili Piráti. Poslankyně Klára Kocmanová uvedla v tiskové zprávě: „Programové prohlášení přitom vládu zavazuje k podpoře zapojení veřejnosti. Doufám tedy, že vláda nakonec schválí verzi, která zapojení veřejnosti vrací alespoň na úroveň před rokem 2017.“ Tím ale pirátské snahy prozatím skončili. Oslavná tisková zpráva ministra Ivana Bartoše nese oslavný název „Zjednodušíme výstavbu v České republice“ a v závěru uvádí: „Návrh byl projednán i se zástupci odborné veřejnosti, měst i komor a i zde došlo k dohodě ve většině oblastí.“ Chápu, že „píáristé“ Pirátské strany potřebují prodat stavební zákon jako úspěch, ale tak okatě hodit ochranu přírody přes palubu?

Vláda, STAN i Piráti mohou samozřejmě svoje pochybení ještě napravit v parlamentu, ale zatím tomu nic nenasvědčuje. Vládou prošel návrh hladce. Účast veřejnosti připomněla jako důležitou jedinou poslankyně z nejmenšího klubu. Ministr za STAN šel ve vládě na ruku stavební lobby, jež bude jistě aktivní i v přesvědčování našich volených zástupců. Od největší vládní strany ODS můžeme těžko čekat poslaneckou podporu, když se celá léta snaží účast veřejnosti na rozhodování torpédovat. O opozičních politicích z ANO a SPD snad ani nemá cenu se zmiňovat.

Je těžké naši vládu nepodpořit v okamžicích, kdy na ni pořvává agresivní dav, který ji chce svrhnout a vyjednávat se zločinným kremelským režimem o levnějším dovozu zemního plynu. Je však obtížné ji podpořit v okamžiku, kdy likviduje poslední zbytky polistopadového vývoje v účasti veřejnosti na rozhodování o životním prostředí a z vlastního programového prohlášení si dělá trhací kalendář. Vláda tak v nelehké době hází přes palubu celý segment naší společnosti, který s ní většinově sdílí podporu demokratických hodnot, proevropský postoj i obavy z totalitního ruského agresora. Hází přes palubu tisíce aktivních lidí, kterým není lhostejné, v jakém prostředí žijí a aktivně se účastní veřejného života. Lidí, jejichž podpora by se jí ještě v mnoha případech mohla hodit.

Ačkoli bych se ještě úplně nevzdával, realistická zkušenost s českou Poslaneckou sněmovnou ukazuje, že od příštího roku budeme mít se sepisováním připomínek k různým kontroverzním záměrům méně práce a že bez naší účasti se nově obejdou třeba i řízení o zvláště chráněných druzích rostlin a živočichů. Pokud změna projde, přibude nám vlastně jen jeden smutný úkol. Budeme dokola vysvětlovat v naší ekoporadně desítkám lidí, že u řady projektů ovlivňujících podobu krajiny, stav životního prostředí a lidské zdraví už se do rozhodování zapojit nemohou. Že naše vláda o jejich názory nestojí a očekává od nich pouze poslušný potlesk za zjednodušení výstavby.

Jiří Řehounek

České jaderné plány v nestabilních časech

Ruská invaze na Ukrajinu a následně vysoké ceny zemního plynu a elektřiny vynesly do popředí nové otázky nad budoucností evropského energetického trhu. Vedle potřeby rychle nahradit ruský plyn trvá úkol omezit vysoké emise skleníkových plynů kvůli postupující klimatické krizi. Zvýrazněna byla také potenciální zranitelnost jaderných elektráren ve válečných konfliktech. Jaká by v tomto světle měla být budoucí role jaderné energetiky v české energetice? Jaké jsou reálné možnosti nových jaderných projektů nahradit spalování fosilních paliv?

A mohou tyto zabezpečit českou energetickou bezpečnost?

Hledání odpovědí na tyto otázky rámovalo veřejnou panelovou debatu „České jaderné plány v nestabilních časech“, kterou 1. listopadu uspořádaly sdružení Calla a Hnutí DUHA v prostorách pražského Enfora. Zazněly tu názory náměstka sekce jaderné energetiky Ministerstva průmyslu a obchodu Tomáše Ehlera, náměstka pro řízení sekce ochrany klimatu Ministerstva životního prostředí Jana Dusíka, bývalého premiéra a evropského komisaře Vladimíra Špidly a poslance Evropského parlamentu, ekonoma Ludka Niedermayera.

Tomáš Ehler potvrdil, že vláda považuje jadernou energetiku za jednu z klíčových priorit v českém energetickém mixu a zmínil, že úřad již připravuje podklady pro rozhodnutí o stavbě šestého velkého reaktoru v Dukovanech a dvou v Temelíně. Jeho vládní kolega Jan Dusík pak hovořil o roli jaderné energie pro snižování emisí skleníkových plynů. Zdůraznil, že z pohledu Ministerstva životního prostředí je prioritou využití obnovitelných zdrojů tam, kde je to možné.

Kriticky se naopak na vládní plány podíval Luděk Niedermayer a připomněl, že velký podíl veřejné debaty věnovaný tématu přípravy pátého dukovanského bloku nás odvádí od toho, co bychom měli udělat teď a rychle - rozvíjet fotovoltaické, větrné zdroje, modernizovat sítě s využitím úložišť energie a další transformační kroky. To pak podle něj vede k situaci, kdy: „*Naše reakce na energetickou krizi není dostatečná, zejména v oblasti úspor energie a obnovitelných zdrojů. Tam jsme deset let spali a musíme teď rychle dohnat vyspělejší státy.*“ Oponoval pak i představám o ekonomické výhodnosti jaderné energetiky: „*Ve střednědobém a dlouhodobém výhledu je rozvoj jaderné energetiky ze strany ministerstva průmyslu prezentován jako nejlevnější varianta. Záleží ovšem na výchozích předpokladech, které by měly být podrobně diskutovány.*“

Vladimír Špidla si také myslí, že jaderná energetika není univerzálním řešením pro Českou republiku, v globálním měřítku jde podle něj o řešení okrajové a je zřejmé, že inženýrské kapacity se budou soustředit na jiné technologie. Poukázal zejména na jeden obecně podceňovaný fakt: „*Nečeká nás nyní jen energetická transformace, ale společenská, která zasáhne celou ekonomiku. Rozhodující jsou při tom sociální aspekty - potřebujeme mimořádnou míru společenské spolupráce a proto musíme přemýšlet nejen o přerozdělování výnosů, ale také nákladů.*“

Edvard Sequens z pořádajícího spolku Calla zhodnotil diskusi: „*Jaderná energetika bývá v České republice považována za zázračnou technologii, která nás zbaví vysokých emisí skleníkových plynů a současně zajistí naši energetickou soběstačnost. Debata ukázala, že to není tak jednoznačné a že je nezbytné věnovat potřebné úsilí levnějším a dostupnějším řešením obou klíčových problémů současnosti.*“

Další informace k panelové debatě i tématu najdou zájemci na webu www.jadernaenergetika.eu.
[Videozáznam z debaty.](#)

Edvard Sequens

MŽP oznámilo vznik Nové zelené úsporám Light

Ministerstvo životního prostředí (MŽP) dnes představilo parametry Nové zelené úsporám Light. Program cílí na nízkopříjmové skupiny obyvatel se snahou finančně podpořit drobné úpravy vedoucí k úsporám energií. Jde například o výměnu oken či zateplení domů, a to až do výše 150 tisíc korun. Centrum pro dopravu a energetiku vítá podporu nízkopříjmových obyvatel s tím, že je třeba u těchto skupin osob v další fázi podpořit také komplexní renovace domů.

Program navazuje na populární Novou zelenou úsporám, která běží od roku 2014 a zejména v minulém roce zažila obrovský zájem ze strany žadatelů. Proto byla

potřeba zajistit dodatečný zdroj financování. Nová zelená úsporám Light bude nově financována z Modernizačního fondu, kde byl vytvořen speciální podprogram HOUSEnerg. Celkově by mělo být k dispozici zhruba 55 mld. korun do roku 2030. V první vlně má být podle MŽP vyčleněno 1,5 miliardy, což odpovídá podpoře pro zhruba 10 tisíc domácností.

Současný program Nová zelená úsporám poskytuje dotace na pořízení fotovoltaiky, či tepelných čerpadel a dalších opatření vedoucích ke snížení energetické náročnosti domů. Nastavení programu však představuje překážku pro nízkopříjmové domácnosti. Žadatelé totiž musí často financovat větší část nákladů ze svého a dotace bývá proplacena až zpětně. Proto na tuto formu podpory nedosáhnou ti nejvíce ohroženi energetickou chudobou.

Eva Mariničová, odbornice na evropské fondy z CDE, řekla: „Peníze na boj proti energetické krizi tu jsou, to je dobrá zpráva. Kvitujeme snahu MŽP zacílit pomoc na nízkopříjmové skupiny obyvatel. Je potřeba zajistit, aby výše dotace byla skutečně až 100 % přímých realizačních výdajů a stala se tak opravdu dostupnou. Zároveň by stát neměl zapomenout na komplexní energetické renovace domů nízkopříjmových skupin obyvatel, na které není tato podpora vyčleněna.“

Tisková zpráva Centra pro dopravu a energetiku

Šumavská směs

Když jste chtěli v jižních Čechách založit květnatý trávník, mohli jste ještě nedávno vybírat spíše z variant špatných a ještě horších. Pomineme-li založení trávníku přenosem zeleného sena nebo nasbíráním vlastních semínek, bylo možné využívat hlavně komerčně dostupné směsi semínek. Jejich kvalitu lze popsat jako různorodou, o regionálnosti však nemohlo být ani řeči. A třeba květnaté pásy v Českých Budějovicích se zakládaly s pomocí semínek z Bavorska, které je geograficky nedaleko a tamní firmy jsou schopné regionálnost osiva garantovat.

O to potěšitelnější je, že v Jihočeském kraji už regionální směs existuje, konkrétně pro oblast

Šumavy. Má ji na svědomí ZO ČSOP Šumava. Ochránci přírody sbírají část osiva ručně na druhově bohatých šumavských loukách, zbytek se pěstuje v tzv. Matečnicích. Dokonce už si můžete prohlédnout i vyseté porosty, např. informačního střediska NP Šumava ve Stožci a střediska ekologické výchovy na Horské Kvildě. Bližší podrobnosti o šumavské regionální směsi najdou zájemci zde: <http://www.csopsumava.cz/sumavska-regionalni-smes/>.

Nezbývá než doufat, že vznik regionálních směsí konečně výrazně podpoří i náš stát, jako je tomu např. v sousedním Německu. Zatravňování směsmi s původními druhy rostlin by pomohlo zčásti kompenzovat negativní dopad různých staveb na přírodu a udržet biodiverzitu nejen rostlin samotných, ale i na ně vázaných druhů, včetně opylovačů. Krom toho by rozvoj farem specializovaných na regionální směsi semínek pomohl i zaměstnanosti na venkově. No nekupte to!

Jiří Řehounek

Atlas hmyzu

V Evropě je téměř desetina druhů samotářských včel a čmeláků ohrožena vyhynutím, a to pro více než polovinu druhů ani nemáme dostatek údajů. Evropských motýlů ubylo o 39 % od roku 1990. Tyto a další alarmující informace přináší nový český překlad [Atlasu hmyzu](#). Za jednu z nejzásadnějších příčin úbytku opylovačů je přitom považována intenzifikace zemědělství, ke které přispívají svým nastavením i zemědělské dotace. Nová Společná zemědělská politika nyní přináší změny, které by mohly tento stav zlepšit. Bude však záležet na Ministerstvu zemědělství a samotných zemědělcích, zda dotace využijí smysluplně. Ekologické organizace dlouhodobě prosazovaly přírodě šetrnější zemědělskou politiku a řadu změn se nakonec i podařilo prosadit. Dotace tak mohou pomoci i hmyzím populacím, které jsou dle Atlasu hmyzu celosvětově v alarmujícím stavu.

I přes pozitivní změny v zemědělských dotacích však není dle ekologických organizací posun natolik významný, aby mohl dostačující měrou vyřešit problémy, kterým česká krajina i půda čelí. Téměř se také neřeší větrná eroze nebo podpora stabilních krajinných prvků. Jen těžko si lze představit, že bude možné naplnit vládní cíl vyčlenit 10 % zemědělské plochy pro přírodu do roku 2030. Ministerstvo navíc umožní zemědělcům mnohá potenciálně prospěšná opatření naplnit méně účinným způsobem a bude tak záležet zejména na zemědělcích, zda využijí potenciál pro krajinu naplno.

Za hlavní pozitivní změny ve Strategickém plánu Společné zemědělské politiky lze považovat povinnost vymezit 3 % orné půdy pro tzv. neproduktivní plochy, jako je půda ležící ladem, meze, remízky či mokřady. Ty jsou zásadní pro obnovu biodiverzity, jelikož poskytují důležitý životní prostor pro ptáky, motýly, savce aj., který v naší zemědělské krajině mnohde zcela chybí. Mohou však také zadržovat vodu, omezovat erozi či podporovat přirozené regulační vazby a snižovat tak spotřebu pesticidů. Novým dotačním opatřením, do kterého bude podle očekávání ministerstva většina zemědělců vstupovat, jsou tzv. ekoschémat. Ta byla původně navržena velmi slabě, ale i díky [připomíncek ekologických organizací](#) došlo ke zlepšení podmínek. Zemědělci tak budou odměňováni i za větší podíl neproduktivních ploch, vnos organické hmoty nebo za ochranné pásy kolem vodních toků, které budou vodu chránit před splachem pesticidů či půdy erozí.

V rámci ochrany půdy bylo zavedeno pravidlo, které na polích nejvíce ohrožených erozí omezuje velikost monokultur na 10 hektarů a tím může přispět ke snížení ztráty vzácné ornice. Důležitá je také podpora nových prvků v krajině v rámci tzv. II. pilíře SZP. Patří sem zejména vytváření tzv. agrolesnických systémů, které mohou pomoci také chránit půdu před erozí či zvýšit biodiverzitu. Biodiverzitu mají podpořit také nová opatření na orné půdě, zejména tzv. kombinované biopásy, které mají pomoci zejména kolabující populaci koroptve polní. Vyšší podpory než doposud se dočká ekologické zemědělství, systém hospodaření, který lépe pečuje o půdu a díky omezení užívání pesticidů je příznivější pro biodiverzitu.

Hmyzu, který je na loukách a pastvinách výrazně ohrožován rychlou a plošnou sečí, budou zemědělci

motivováni ponechat více nesečených ploch, které jsou pro jeho přežití zásadní. Právě alarmující situaci hmyzu i jeho nezastupitelné roli pro společnost se věnuje Atlas hmyzu, který v českém překladu vydala pražská kancelář Nadace Heinricha Bölla ve spolupráci s Hnutím DUHA. Dle něho je například 80 % druhů plodin i planě rostoucích květin v EU alespoň částečně závislá na opylování. Dle opatrných odhadů může být celosvětově ohroženo vyhynutím 10 % druhů hmyzu. Data jsou však kusá a na mnoha místech výzkumy ukazují kritickou situaci. V Česku např. během 20. a 21. století vyhynulo 11 % denních motýlů a další třetina je ohrožena vyhynutím.

Již teď je tedy zřejmé, že bude třeba využít možnosti pozměnit Strategický plán v průběhu jeho pěti let platnosti. Situaci mohou ovlivnit také připravované důležité evropské legislativy, jako je tzv. Zákon o obnově přírody (Nature Restoration Law) nebo Nařízení o udržitelném užívání pesticidů. Příprava nového období po roce 2028 pak bude muset mnohem více vzít v potaz závažné dopady klimatické změny či kritický stav biodiverzity v Česku, Evropě i na celém světě.

Martin Rexa, koordinátor zemědělské kampaně Tohle Žeru Hnutí DUHA, řekl: „*Nové zemědělské dotace budou i díky dlouhodobým snahám ekologických organizací zelenější a přinesou do české zemědělské krajiny tolik potřebné plochy pro opylovače a další živočichy. Zemědělci mohou sami svým přístupem ovlivnit, nakolik dotace pomohou řešení vážných problémů naší krajiny. Ale již nyní je jisté, že dotace se budou muset v budoucnu ozelenit ještě více, abychom alarmující stav biodiverzity zvrátili a lépe krajinu připravili na dopady klimatických změn.*”

Václav Zámečník, zemědělský specialista České společnosti ornitologické řekl: „*Zatímco u ptáků zemědělské krajiny jsou k dispozici dlouhodobá data, dokládající negativní dopady intenzivního zemědělství na jejich populace, u hmyzu dosud ucelený pohled nemáme. Existují však studie, které potvrzují, že dobře nastavená opatření na podporu ptáků pomáhají i hmyzu a naopak. Nová zemědělská politika přináší možnosti, které mají potenciál zlepšit stav naší krajiny a její biodiverzity. Další krok je na zemědělci a na jejich rozhodnutí, jak tyto příležitosti využijí.*”

Alžběta Procházková, zemědělská expertka WWF Central and Eastern Europe, řekla: „*Nový strategický plán přináší jistý optimismus pro naši krajinu a přírodu. Ten následující by měl ale ještě více využít toho, že zemědělské hospodaření může a musí být klíčem k obnově naší přírody a jejích zdrojů i k adaptaci naší krajiny na klimatické změny.*”

Adéla Jurečková, ředitelka pražské kanceláře Heinrich Böll Stiftung, řekla: „*Atlas hmyzu nabízí atraktivně zpracovaná data a fakta o vztahu hmyzu a zemědělství. Publikace pomáhá čtenářům lépe porozumět tomu, jak se vzájemně ovlivňují a jak zemědělský průmysl ohrožuje hmyzí populace, ale také představuje východiska a nutné kroky k lepší ochraně hmyzu. Díky infografikám navíc zpřístupňuje vědecké poznatky běžnému čtenáři či čtenářce.*”

Vladimír Hula, entomolog z Ústavu ekologie lesa Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity, řekl: „*Hmyz je na tom špatně. Nemá kde žít, nemá co jíst a výhled na zlepšení není zrovna optimistický. Ač se mění i naše zemědělská politika a formou legislativních úprav se snažíme naše zemědělství změnit, hmyz nadále mizí. Důvodů je mnoho a nelze je komplexně podchytit, natož shrnout do komplexní studie. Publikací je mnoho a v zásadě všechny ukazují na nejzásadnější problémy - industrializace zemědělství a lesnictví s jeho velkými půdními bloky a chemií. Běžní občané si sami úbytku všímají a i na základě tlaku veřejnosti se pomalu mění postoje k tomuto palčivému problému. V intravilánech se méně a citlivěji kosí a zemědělství se mění. Zda to bude mít kýžený efekt a prospěje to populacím hmyzu, uvidíme. Ale každá aktivita v současnosti pomůže.*”

Atlas hmyzu je dostupný na cz.boell.org/atlas-hmyzu

Tisková zpráva Hnutí DUHA, pražské kanceláře Heinrich Böll Stiftung, České společnosti ornitologické a WWF Central and Eastern Europe

Stromy a hmyz

Calla proto vydala novou publikaci s názvem „Stromy a hmyz“, v níž najdou zájemci informace o chráněných a ohrožených druzích hmyzu vázaných na staré stromy, s nimiž se mohou setkat ve městech a v krajině mimo lesy. Další kapitoly se zaměřují na právní zakotvení ochrany stromů a hmyzu, možné alternativy k úplnému kácení stromů, rozpoznávání biologicky cenných stromů nebo náhradní výsadbu a vytváření náhradních stanovišť pro ohrožené druhy.

Hmyz vázaný na staré stromy a mrtvé dřevo patří k ohroženým skupinám živočichů. Navíc se často vyskytuje v městských a zámeckých parcích, v alejích kolem silnic nebo na hrázích rybníků, tedy na místech, kam chodí hodně lidí. Skloubit jejich bezpečnost s ochranou starých stromů a ohrožených druhů hmyzu často není jednoduché. Vyžaduje to hledání kompromisních a odborně podložených řešení, k němuž by měla nová publikace přispět.

Tištěná verze nové publikace bude zdarma k dispozici v kanceláři Calla a na našich akcích, elektronickou verzi v pdf si mohou všichni zájemci taktéž zdarma stáhnout zde:

[http://calla.ecn.cz/data/hl_stranka/ostatni/brozura Stromy a hmyz web.pdf](http://calla.ecn.cz/data/hl_stranka/ostatni/brozura_Stromy_a_hmyz_web.pdf).

Jiří Řehounek

Prodloužení lhůty k zalesnění po kůrovcové kalamitě nestačí, důležitá je přirozená obnova

Ministerstvo zemědělství dnes zveřejnilo aktualizaci opatření obecné povahy k řešení kůrovcové kalamity. Jaromír Bláha, expert na ochranu lesů Hnutí DUHA, k tomu řekl: „Prodloužení lhůty k zalesnění je potřebné. Ale proto, abychom mohli vypěstovat odolnější věkově různorodé lesy, je prodloužení lhůty k zalesnění na 5 let nedostačující. Ministerstvo zemědělství by mělo urychleně vydat novelu lesního zákona, která povinné lhůty k zalesnění zcela zruší a dá tak prostor přírodní regeneraci lesů a volbě vlastníků lesů. Lesy vzniklé z přirozené obnovy jsou mnohem odolnější než lesy uměle vysázené. K umělé výsadbě je potřeba přistoupit pouze tam, kde není naděje na přirozené zmlazení listnáčů a jedlí. Na kalamitních holinách by měl nový les vznikat přes fázi takzvaných přípravných dřevin, jako je bříza, jeřáb či osika ad., které pomohou zotavení lesní půdy a zabezpečí potřebný stín pro stínomilné buky či jedle.“

Informace ministerstva, že „neprodukuje možnost odložení těžby kůrovcových souší“ je velmi nešťastně formulovaná. V žádném případě to neznamená, že by vlastníci lesů museli souše vykácet. Povinnost přednostního kácení se týká pouze těch stromů, ze kterých hrozí šíření kůrovce. Lesní zákon to v §33 odstavci 1 jasně formuluje takto: „Vlastník lesa je povinen přednostně provádět těžbu nahodilou tak, aby nedocházelo k vývinu, šíření a přemnožení škodlivých organismů“. Vlastníci tedy nemusí kácet souše, ze kterých již nehrozí šíření kůrovce. Ostatně by to mohlo být někde v rozporu hned s následujícím ustanovením lesního zákona, které říká, že „Za účelem předcházení degradace lesní půdy a pro zachování mimoprodukčních funkcí lesa ponechává vlastník lesa v lese odpovídající množství těžebních zbytků a na dožití a k zetlení určených stromů či jejich částí.“ Ponechání starých stromů, souší a tlejícího dřeva je zásadní pro zdraví lesa – zachování potřebných živin a biodiverzity. Na starých stromech a tlejícím dřevu je závislá třetina druhů organismů, které v lese žijí, respektive měly by žít. Kácet souše má význam kolem cest, kde by jejich pád mohl ohrozit návštěvníky lesa.“

Tiskový komentář Hnutí DUHA

Připravujeme pátý ročník sčítání ptáků v programu Ptačí hodinka. Zapojíte se?

Druhý lednový víkend budou lidé v celém Česku opět pozorovat ptačí krmítka. Česká společnost ornitologická (ČSO) 6.–8. ledna 2023 organizuje pátý ročník Ptačí hodinky – sčítání ptáků na krmítkách. Minulého ročníku se zúčastnilo přes 35 tisíc lidí, kteří pozorovali víc než 707 tisíc ptáků. Ornitologové pomocí dlouhodobého projektu ve spolupráci s veřejností zjistí, kteří ptáci u nás v zimě ubývají či přibývají. Sčítání se může zúčastnit úplně každý bez předchozích zkušeností. Navíc v teple domova bez nutnosti vycházet. Už nyní se mohou lidé připravovat na Ptačí hodinku pomocí zábavných kvízů a pilovat své znalosti ptáků na stránce [Ptačí hodinka](#).

S příkrmováním ornitologové doporučují začít, když teploty klesnou k bodu mrazu. „Mezitím můžeme

na zahradě udělat malý ptačí ráj. Staré dřevo a větve naskládejte na hromádku. Úkryt v ní může najít střízlík, červenka nebo i hejno vrabců. Spadané listí shrabejte ke kmeni stromu, a nechte ladem. Ve vrstvě listí si najdou ptáci mnoho dobrot, ať už spadlé ovoce, nebo larvy a brouky. Semeňožravé ptáky pohostíte, když necháte stonky trvalek nezastřížené. Semínka jsou zpravidla takřka neviditelná, ale ptáci je pojídají po celou zimu,“ vysvětluje Dita Hořáková z ČSO.

„Krmítko umístíme na klidné a dobře přehledné místo, nejlépe ve stínu a daleko od nezabezpečených skleněných ploch. Dbáme na pravidelné čištění a odstraňování trusu a zbytků potravy. V krmítku můžeme ptákům nabídnout slunečnici, vlašské ořechy, oves, proso, pšenici a další obiloviny či luštěniny. Kosy a drozdy potěší pár jablek či jeřabin, strakapoudy, brhlíky a sýkory tuková směs,“ sděluje Hořáková.

K určování a poznávání ptáků na krmítku pomohou videa a materiály na stránce [Ptačí hodinky](#). „Doporučujeme vyzkoušet kvízy, pomocí kterých lze procvičit a zdokonalit určování ptáků. Lidé si mohou vybrat z více různých kvízů. Od těch pro úplné začátečníky s pěti nejčastějšími druhy na krmítku až po kvízy pro pokročilé,“ říká Ondřej Belfín, koordinátor Ptačí hodinky z ČSO.

Tisková zpráva ČSO

Vlci se letos rozmnožili nejméně v osmi oblastech. Potvrdil to monitoring Hnutí DUHA Šelmy

Jako každý rok se i letos snažili terénní mapovatelé a dobrovolnické Vlčí hlídky z Hnutí DUHA Šelmy získat informace o rozmnožování v jednotlivých sledovaných vlčích teritoriích. Těch zasahovalo aspoň částečně [na území České republiky](#) v posledním vyhodnoceném vlčím roce 2020/2021 čtyřadvacet. Úspěšnou reprodukci potvrdilo Hnutí DUHA Šelmy pomocí fotomonitoringu zatím u 12 teritorií v 8 různých oblastech ČR. V některých dalších teritoriích reprodukci potvrdili jiní zoologové, např. ze správ chráněných území.

Na Moravě a ve Slezsku se letos vlčata narodila ve 4 smečkách

Kromě Slezských Beskyd se postupně podařilo zdokumentovat narození vlčat u dalších tří smeček na moravsko-slovenském pomezí. Mláďata se narodila vlkům v Javorníkách a také ve dvou smečkách, které se pohybují v oblasti Moravskoslezských Beskyd. Zejména ve Slezských Beskydech letos narození vlčat doprovázel zvýšený počet útoků na hospodářská zvířata. Řadě z nich šlo ale zabránit [kvalitnějším zabezpečením](#).

Potřetí v řadě se rozmnožila smečka v Orlických horách. Na Broumovsku se vlčata narodila ve všech třech tamních teritoriích

Třetím rokem přišla na svět mláďata i ve smečce v Orlických horách. Trvalý výskyt vlků tu byl přitom potvrzen teprve v roce 2020. „*To, že vlci vyvedli mláďata již třetí rok po sobě, je důkazem, že se vlkům v Orlických horách daří. Nálezy kadáverů velkých kopytníků svědčí o tom, že vlci v oblasti plní svoji roli vrcholových predátorů a pomáhají snižovat jejich vysoké stavy. Za 3 roky, co v oblasti smečka sídlí, jsme evidovali pouze 3 škody na hospodářských zvířatech,*“ řekl koordinátor Vlčích hlídek v Orlických horách Jan Drapák. Na Broumovsku zachytily fotopasti Hnutí DUHA Šelmy vlčata u dvou smeček. Ve třetím zdejší teritoriu, které zasahuje především do oblasti polského Národního parku Gór Stołowych, potvrdili rozmnožování polští zoologové.

Broumovsko je dlouhodobě oblastí, kde návrat vlků budí silné emoce. Ty vyvolávají především útoky na většinou nezabezpečená hospodářská zvířata. Některé obce proto od státu v minulosti požadovaly povolení k zabíjení tamních vlků. [Občasný odstřel](#) některých jedinců ale patří mezi nejméně účinné metody ochrany stád a z dlouhodobého hlediska farmářům příliš nepomůže. Naopak část chovatelů na Broumovsku už svá stáda proti útokům vlků zabezpečila a škody tím významně snížila nebo zcela eliminovala. Kvalitní preventivní zabezpečení je nejúčinnějším řešením pro chovatele i pro krajinu. Některé konkrétní příklady ochrany stád na Broumovsku popisuje např. dokument Beránek a vlk.

V severních Čechách má za sebou úspěšnou reprodukci smečka v Lužických horách, na Šluknovsku a podle informací Správy NPČŠ taky v Českém Švýcarsku

Potřetí v řadě se podařilo terénním mapovatelům potvrdit reprodukci v Lužických horách. Šestým rokem se rozmnožila i smečka na Šluknovsku. Obě smečky jsou příhraniční a jejich členové se pohybují jak na české, tak

na německé straně. Výsledky genetických analýz zde již dříve prokázaly, že tamní vlci přišli do oblasti z tzv. střeoevropské nížinné populace, která má své jádro v Německu a Polsku. Z té ostatně pochází většina vlků, vyskytujících se na území Čech. Vlčata se narodila také v Českém Švýcarsku, kde reprodukci zveřejnila Správa národního parku.

V oblasti Ralska vlčata už druhým rokem chybí

Zoologové i Vlčí hlídky zaznamenávali narození vlčat také na Kokořínsku a v Ralsku každoročně od roku 2014. Jedná se o první smečku, která se zformovala na území Čech při novodobém návratu vlků do České republiky. Letos už je to ale druhým rokem, kdy se rozmnožování zatím potvrdit nepovedlo. Vlci se ale v oblasti nadále pohybují, výskyt 2-3 jedinců pravidelně zaznamenávají fotopasti a dokazují ho i nálezy pobytových znaků. Je možné, že do struktury smečky zasáhlo pytláctví. Na Kokořínsku byla v roce 2020 totiž nalezena [zastřelená vlčice](#), která se prokazatelně v oblasti pohybovala v doprovodu nejméně jednoho dalšího vlka.

Reprodukce v Krušných horách se potvrdila u tří smeček

Mláďata se narodila vlkům jak v severní, tak ve střední části Krušných hor. Potvrzují to záběry z fotopastí. Třetí reprodukci prokázal [případ vlčete](#) sraženého na konci září autem na Karlovarsku. „*Pohyb vlků nedaleko oblasti, kde houbaři našli zraněného mladého vlka, jsme sledovali s dobrovolníky Vlčích hlídek. Jejich výskyt tu dokazovaly nálezy pobytových znaků průběžně od roku 2017. Zraněné, několikaměsíční vlče je bohužel smutným důkazem letošního rozmnožování zdejšího páru. Právě pro mladé nezkušené jedince jsou silnice velkou hrozbou,*“ uvedla koordinátorka Vlčích hlídek v Krušných horách Štěpánka Kadlecová.

Přílohy:

1. Video vlčat z různých oblastí je dostupné [na YouTube Šelmy.cz](#).
2. Fotografie vlčat z různých oblastí najdete v naší fotogalerii: <https://www.selmy.cz/novinari/galerie/vlcata-2022/>.

Tisková zpráva Hnutí Duha

Nová analýza pesticidů: půda i voda jsou nasyceny koktejly jedů, dopady jsou podhodnoceny

Podle nové [metaanalýzy](#) dostupných studií o rozšíření a vlivech syntetických pesticidů v ČR je u těchto látek, používaných v intenzivním zemědělství, nedostatečně hodnocen vliv na zdraví lidí i volně žijících organismů. Přestože se v prostředí, potravinách i organismech většinou nacházejí podlimitní koncentrace, jedná se o bohatý mix pesticidů, jehož účinky nejsou známy. Spotřeba řady problematických látek se v čase příliš nemění, a zemědělci v konvenčním hospodaření se navíc stávají na syntetických pesticidech stále více závislí.

Podle rešeršní studie, jejímž autorem je Pavel Rotter, vědecký pracovník Mendelovy univerzity v Brně, se syntetické pesticidy a jejich metabolity hojně objevují v českých půdách, ve vodách i v potravinách. Nálezy nadlimitních koncentrací pesticidů nejsou výjimkou, přesto nejčastěji jsou nacházeny sice podlimitní, zato bohaté směsi pesticidů.

Zasaženy bývají i zdrojové oblasti pitných vod, z čehož vyplývá, že pásma hygienické ochrany jsou buď stanoveny nedostatečně, nebo dochází k systematickému porušování omezení pro aplikace pesticidů v těchto oblastech.

Nejnovější [občanský výzkum](#) navíc ukázal, že syntetické pesticidy a jejich metabolity se nevyskytují jen v životním prostředí okolo nás či v potravinách, které jíme, ale dokonce i v lidských vlasech. Třetina testovaných si ve vlasech nosí alespoň jeden pesticid, přičemž nalezeno bylo 25 z pouhých 30 testovaných pesticidů. Vzhledem ke v EU povolenému počtu přes 450 pesticidů je tak výskyt pesticidů ve vlasech pravděpodobně ještě mnohem vyšší.

Pesticidům jsou více vystavovány nebo jsou jimi více ohroženy některé

skupiny obyvatel – jedná se zejména o zemědělské pracovníky a jejich rodinné příslušníky, těhotné a kojící ženy, děti i obyvatele intenzivně obhospodařovaných venkovských oblastí.

Negativní vlivy různých pesticidů na lidské zdraví jsou prokázány – od vlivu na vývoj dětí, přes nervové choroby (např. Parkinsonova nemoc) či infarkt myokardu, po vznik rakoviny. Panuje také vědecká shoda, že intenzivní průmyslové zemědělství je (a to právě skrze nadměrné užívání pesticidů) jednou z hlavních příčin úbytku biodiverzity v zemědělské krajině.

Navíc nejsou ve většině případů známy dopady směsí pesticidů, tzv. koktejlů, které se do prostředí s intenzivním zemědělstvím dostávají a setrvávají tam, na volně žijící organismy, či lidské zdraví. Jsou však známy případy, kdy se efekty jednotlivých pesticidů v kombinaci posilovaly. Velké mezery jsou dokonce ale i v poznání dlouhodobého, či opakovaného působení malých množství jednotlivých pesticidů.

Problémem je také dostupnost dat o spotřebě pesticidů. V rámci Evropské unie i přes opakované výroky českých ministrů zemědělství o nízké spotřebě oproti jiným státům neexistují porovnatelná data, která by takové výroky ospravedlňovala. Evropské nařízení, které umožní taková data přinést, je teprve v jednání a i kvůli tlaku českého ministerstva zemědělství budou data dostupná minimálně až po roce 2028. Bude tak mimo jiné téměř nemožné měřit objektivně pokrok v naplňování evropských cílů do roku 2030 ke snížení spotřeby a rizik pesticidů.

Podobně nelze automaticky pozitivně hodnotit klesající trend spotřeby oproti narůstajícím číslům v jiných zemích, pokud se nedíváme na to, o jaké konkrétní a jak toxické pesticidy se jedná. Taková srovnání opět nejsou dostupná. Evropský Harmonizovaný indikátor rizik 1, který je ke sledování takového trendu v současnosti používán, byl [shledán jako vadný](#) a k jeho přepracování vyzval např. Evropský účetní dvůr nebo německá [Federální agentura pro životní prostředí](#). Znevýhodňuje např. ekologické zemědělství a penalizuje státy, které jsou v jeho rozvoji úspěšné.

Hnutí DUHA proto na základě těchto vědeckých dat žádá, aby se vláda ČR, Ministerstvo zemědělství a další relevantní instituce zaměřily důsledněji na:

- 1) plnění bodů Programového prohlášení vlády, tedy snížení využívání (a rizik) umělých pesticidů, ale také obnovu biodiverzity v zemědělské krajině a lepší péči o půdu,
- 2) podporu rozvoje ekologického zemědělství a
- 3) nastavení ambiciózní evropské legislativy a cílů, zejm. zasadit se o co nejdřívější kvalitní sběr dat o pesticidech a stanovení ambiciózních cílů o snížení spotřeby a rizik pesticidů na celoevropské úrovni.

Martin Rexa, koordinátor zemědělské kampaně Tohle žeru Hnutí DUHA, řekl: „*Jak ukazuje metaanalýza, syntetické pesticidy zůstávají také u nás významnou a rozšířenou hrozbou pro přírodu i lidské zdraví. Vláda*

má mnoho možností na české i evropské úrovni, jak se zasadit o snížení rizik, která pesticidy představují. Měla by tedy konat a důsledněji chránit přírodu i zdraví svých občanů, místo toho, aby se chlubila snížením spotřeby pesticidů odvoláním se na závadná data. Je potřeba všemi možnostmi zemědělce podpořit v přechodu k šetrnějšímu hospodaření.”

Pavel Rotter, akademický pracovník Mendelovy univerzity v Brně, řekl: „Zdá se, že problémy s pesticidy, které jsme u novější generace přípravků již nečekaly, jako je setrvání v prostředí, či škodlivé dopady na necílové organismy, jsou zde stále. A opět u látek, které prošly řádným procesem schválení a při dodržení pokynů k aplikaci tyto problémy působit neměly. Na základě současného systému testování tedy nejsme schopni odhalit všechna rizika a možná, že tomu tak bude vždy. Důležitou součástí řešení je proto předběžná opatrnost a hledání cest ke snížení závislosti našeho zemědělství na pesticidech.“

Tisková zpráva Hnutí DUHA

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Tůně bez vody

Opakovaně se v diskusích naživo i těch internetových setkávám s názorem, že když už budujeme tůň, musí mít dostatečnou hloubku. Protože to nejhorší, co se může tůň stát, je, že vyschne. Co pak chudáci žabky, natož pulci? Vypadá to logicky, ale...

Určitě se shodneme na tom, že tůňky vzniklé přírodní cestou nemohou být všechny stejné. A pokud existují vysychající přírodní tůně, určitě v nich žijí organismy adaptované na vysychání, které nějakým vhodným způsobem přečkávají období bez vody, třeba ve fázi vajíček jako žábřonožky a listonozi. Nebo (většinou) stihnou metamorfózu před vyschnutím tůně jako ropucha krátkonohá. Ve skutečnosti platí, že právě organismy mělkých, vysychajících tůní patří k těm nejohroženějším.

Chceme-li prospět velkému množství různých druhů, budujme prostě rozmanité tůně. A nepřenášejme do nich ryby, které v nich řadu vzácných druhů spolehlivě zlikvidují. Což je mimochodem další plus bod pro tůně vysychající, neboť bahníci u nás zatím nežijí.

Jiří Řehounek

Westinghouse a dukovanský tendr

Společnost Westinghouse vstupuje do tendru na dodávku nového bloku pro jadernou elektrárnu Dukovany s tím, že jako jediná z účastníků disponuje plnohodnotným referenčním projektem. Čtyři reaktory AP 1000 jsou provozovány v Číně a další dva budou spuštěny ve Spojených státech během příštích měsíců (blok Vogtle 3 již získal povolení k zavážení paliva od jaderného dozoru), přičemž svým výkonem tento blok odpovídá požadavkům tendru. Výstavbu posledního bloku ovšem Westinghouse zahájil naposledy před devíti lety ve Spojených státech. Právě tyto projekty pak měly hlavní podíl na tom, že předchozí vlastník (japonský koncern Toshiba) přivedl v roce 2017 Westinghouse k bankrotu.

Kanadská investiční skupina Brookfield, která Westinghouse od Toshiba vykoupla, přivedla společnost ke stabilním ziskům díky činnostem v jiných oborech jaderného průmyslu, v nichž má Westinghouse dlouhodobé zkušenosti a výjimečné know-how. Mimo jiné jde o výrobu jaderného paliva, servis a prodlužování životnosti reaktorů nebo o likvidaci definitivně odstavených bloků. O tom nakolik aktivně bude Westinghouse usilovat o roli hlavního dodavatele pro výstavbu nových bloků, rozhodnou aktuální vlastníci – investiční skupina Brookfield v říjnu 2022 prodala 49 % akcií firmě Cameco, která se zabývá hlavně těžbou uranu, ale ponechala si majoritní podíl.

Pro odhad strategie společnosti Westinghouse v tendrech na nové bloky je užitečné podívat se do nedávné historie.

Toshiba koupila Westinghouse v roce 2006 s cílem prosadit se na trhu s jadernými reaktory. Vedení Toshiba vycházelo z předpokladu, nový typ reaktoru AP1000 vyprojektovaný firmou Westinghouse dosáhne díky modulární konstrukci jednodušší a rychlejší výstavby. Koncepce počítala s tím, že hlavní komponenty reaktoru AP1000 bude možné vyrábět ve specializovaných provozech, následně je přepravit na staveniště a tam je sestavit jako gigantickou skládačku s ocelovými a betonovými díly. Předpoklad, že modulární konstrukce vyřeší problémy, které dosud vedly k prodlužování výstavby elektráren, se ovšem nepotvrdil.

V roce 2008 Westinghouse získal kontrakty na výstavbu čtyř reaktorů pro energetické firmy Southern a Scana v elektrárnách Vogtle a Summer. Výstavba všech bloků byla zahájena v roce 2013 s odhadem nákladů 6,65 miliard dolarů na jeden blok v elektrárně Vogtle a 5,2 miliardy na jeden blok v elektrárně Summer. V roce 2017 bylo zřejmé, že odhady byly příliš optimistické a společnost Westinghouse, která by podle kontraktů musela hradit vícenáklady, vyhlásila bankrot. V létě 2017 byly odhady ceny bloku v elektrárně Summer již více než dvojnásobné oproti roku 2013 a investor projekt ukončil.

Výstavba obou bloků v elektrárně Vogtle pokračovala pod vedením hlavního investora, firmy Georgia Power. V příštích měsících bude dokončena při odhadované ceně 11,15 miliard dolarů za jeden blok (dosud uváděné ceny jsou overnight costs, tedy bez finančních nákladů, často uváděný odhad 30 miliard dolarů za oba bloky Vogtle již finanční náklady započítává).

S ohledem na nedávné zkušenosti společnosti Westinghouse by bylo překvapením, kdyby svou nabídku pro tendr na nový blok v Dukovanech podcenila. Také se nedá počítat s tím, že firma byla ochotna nést rizika spojená s případným prodražením výstavby. Aktuální vlastníci nebudou chtít opakovat chyby, které v nedávné době vedly k bankrotu.

Karel Polanecký pro Temelin.cz

"Bezobsažný a gumový pojem „bezzásahovost“ před několika lety prosadily do zákona nevládní ekologické organizace prostřednictvím tehdejšího premiéra Babiše a ministra životního prostředí Brabce. Často slýchám, že šlo o údajný obchod mezi ekologickými organizacemi a tehdejším premiérem ve stylu „my vám dáme Šumavu, vy nám klid pro Agrofert“.

"Bezzásahovost je pouze o tom, že do bývalé kulturní a lidmi užívané krajiny zakážeme vstup, kůrovce necháme sežrat člověkem vysázené staleté vzrostlé lesy, které tvořily v době vyhlášení parku zelenou střechu Evropy (oficiální pojem), a tuto současnou džungli oslavujeme jako návrat k nedotčené přírodě."

Tomáš Jirsa, senátor, Právo 4. 11. 2022 (z článku Krajina pro lidi a zvěř)

ZAOSTŘENO ENVIROSKOPEM

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Bolíkovské železářny (lat:49.0446; lon:15.363)

Pátřejte po stopách dávné činnosti tehdejších obyvatel údolí malebného potoka nad Dolním Bolíkovem.

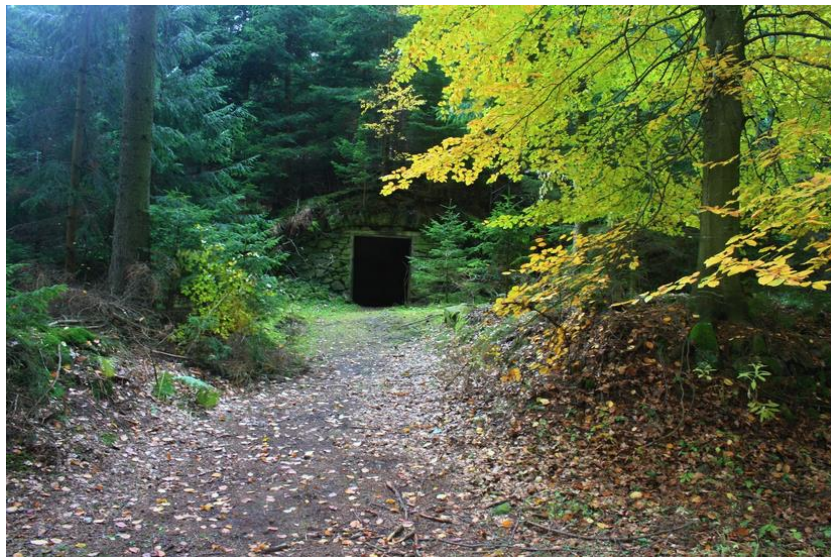
Stopy těžby a zpracování železné rudy se v krajině dobře hledají, zejména v zimě. Ve zdejší oblasti narazíte na terasy zarostlé v lesích, zbytky vysokých pecí nebo vodních náhonů. Železářskou huť v Dolním Bolíkově založil v roce 1810 majitel rudoleckého panství hrabě Razumovský. K hutí vybavené vysokou dřevouhelnou pecí patřily hamry na Bílkovském potoce a také v blízké Lipnici a Dolním Radíkově. Vyráběné kotle, hrnce, desky a ozdobné kříže byly pro svou kvalitu prodávány až v Praze, Vídni a Štýrském Hradci. V roce 1878 vzhledem k silící konkurenci pec zanikla.

V lokalitě bývalých železáren, ale i jinde v kraji zůstaly dodnes patrné stopy po dávné výrobě – modrotyrkysově kamínky, což jsou úlomky strusky z pecí. V lokalitě Bolíkovských železáren je jich vidět nejvíce na březích potoka, jinde je struska použita jako výsypka cest, nebo dekorativní obklad například výklenků svatých v kostele Sv. Ducha u Slavonic. Také mnohé kříže na místních hřbitovech pochází z výroby dávno zaniklých železáren. Ukázky litinových výrobků z Bolíkovských železáren jsou uloženy v muzeích v Dačicích a Telči.

Časová náročnost: 1 hodina

Povaha terénu: K lokalitě vede udržovaná lesní cesta.

Dostupnost: Lokalita Bolíkovských železáren je dostupná od železnice,

autobusu /stanice Dolní Bolíkov). Autem je možné dojet na kraj lesa, dále po Graselově stezce (Bolíkov - Český Rudolec) cca 2 km pěšky

Odkaz na lokalitu na stránce Enviroskopu najdete zde: <http://www.enviroskop.cz/?bolikovske-zelezarny>

Vybrala pro vás Romana Panská

Jihočeský kraj

Projekt Enviroskop je podpořen Jihočeským krajem.

POZVÁNKY NA AKCE

S teleobjektivem přírodou jižních Čech

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

zve na besedu

s imunologem a fotografem

Janem Kopeckým

Jan Kopecký se fotografováním divoké přírody zabývá od svých patnácti let. Na besedě promítne fotografie ptáků, savců i hmyzu, které potkal na svých toulkách jižními Čechami. Podělí se o své zkušenosti s fotografickou technikou nebo maskováním a také o zážitky spojené s fotografováním jihočeské přírody. Uvidíte souboje jelenů, roháčů či tetřívků, útok tenkozobce na orla, krmení mláďat a mnoho dalšího.

Úterý 6. prosince od 17:30 hodin
v Kulturním klubu Horká vana, Česká ul. 7 v Českých Budějovicích

KRASEC
KRAJSKÁ SÍŤ ENVIRONMENTÁLNÍCH CENTER

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice v rámci sítě Krasec.

Hnutí DUHA
Místní skupina České Budějovice

Vás zve na besedu

V jakém stavu jsou české lesy?

**s prof. RNDr. Jakubem Hruškou,
CSc.**

z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR

Kulturní a kreativní centrum Rabenštejnská 2020,

Panská 207/4, České Budějovice

vstupné dobrovolné

ve středu 23. listopadu 2022 od 18 hod.

Tato akce je spolufinancována statutárním městem České Budějovice v rámci sítě Krasec.

Calla Vás srdečně zve na přírodovědnou vycházku

Za přírodou a historií k Malši

Sobota 17. 12. 2022 (předběžný termín)

Přírodovědná vycházka podél Malše v Českých Budějovicích.

Podrobnosti připravujeme.

Sledujte web www.calla.cz a náš Facebook.

PTAČÍ HODINKA

5. ročník sčítání ptáků na krmítku

6. – 8. ledna 2023

Další informace na <https://ptacihodinka.birdlife.cz/#/>

ÚČASTNÍCI	PTÁCI
35 270	707 133
	134 549
	92 591
	86 067

"Quo Vadis" - širší ekologické dopady hospodaření v povodích Novohradska

Přednáška **prof. RNDr. Karla Šimka, CSc.** s následující besedou

uvede do tématu hospodaření v povodích řek pramenících v Novohradských horách a možných dopadů na kvalitu vody v Římovské nádrži (která zásobuje cca 600 tisíc lidí pitnou vodou). Budou zmíněny příklady Mlýnské a Jiřické nádrže jako nevhodné projekty využití horských rybníků v centru Přírodního parku Novohradské hory a Ptačí oblasti Novohradské hory a také hospodaření na Třeboňsku v povodí řeky Lužnice a jeho dopady na kvalitu vody v nádrži Orlík.

24. 11. 18-20 h
V Nových Hradech
Kulturně-spolkový dům Česká ul. 74

Pořádá: **spolek Krajina Novohradska**
Vstupné dobrovolné

Zpravodaj **Ďáblík** pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla posílejte do 10. 12. 2022 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru **Ďáblíka**, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře. Všechna starší čísla občasníku **Ďáblík** najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!